

– організація та проведення тренінгових занять: «Профілактика штучного переривання вагітності у молодих жінок», «Скажи наркотикам «Ні!»; «Профілактика безробіття молоді» тощо.

Конкретизація змісту комплексної програми формування валеологічної культури майбутніх соціальних працівників дає змогу вирішити багато питань, що подано для розгляду студентам у процесі навчальної, науково-дослідної, практичної та позааудиторної діяльності ВНЗ.

Висновки з даного дослідження. Розроблена та впроваджена комплексна програма спрямована на забезпечення ефективного процесу формування валеологічної культури майбутніх соціальних працівників. Йдучи шляхом валеологічного спрямування професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, ознайомлення їх зі знаннями валеологічного змісту, оволодіння необхідними способами валеологічної діяльності з різними категоріями клієнтів можна досягти бажаних результатів процесу формування валеологічної культури майбутніх соціальних працівників.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому автором планується написання ще кількох статей з цієї проблематики, що стосуються результатів формувального експерименту та рекомендацій щодо формування валеологічної культури майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Абдулов Р. М. Організація позааудиторної виховної роботи зі студентами вищих навчальних закладів недержавної форми власності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Р. М. Абдулов. – Кривий ріг, 2004. – С. 5–10.
2. Лізньова Н. Ю. Педагогічне планування як аспект удосконалення організації системи позанавчального виховання у вищому навчальному закладі / Н. Ю. Лізньова // Вісник ЖДУ ім. Івана Франка. – Житомир, 2005. – Вип. 24. – С. 174–176.
3. Погребняк Н. М. Науково-дослідницька робота студентів у ВНЗ України / Н. М. Погребняк // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – 2008. – № 20. Ч.2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2008_20_2/doc_pdf/Pogrebnyak_st.pdf
4. Поліщук В. Місце неперервної практики у цілісній системі підготовки соціальних педагогів / В. Поліщук // Вісник Львівського університету. 2001. – Вип. 15. Ч. 1. – С. 116–124.
5. Скакун В. А. Преподавание курса «Организация и методика производственного обучения» : методическое пособие / В. А. Скакун. – М. : Высшая школа, 1984. – 168 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – 455 с.

УДК: 322:261.7

М.М. Хрупало

ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА ТИЛУ

Анотація. У статті подається наукова інтерпретація поняття «професійна компетентність». Розглядається змістовий аспект професійної компетентності майбутнього офіцера тилу відповідно до професійної посадової позиції заступника командира, начальника служби, спеціаліста тилу як компетентного фахівця, який уміє самостійно орієнтуватися в мінливій соціальній та військовій реальностях, адекватно оцінювати її, приймати продумані, раціональні рішення, володіє сучасними тактиками і стратегіями командування військовими колективами.

Ключові слова: професійна компетентність, посадові обов'язки, курсант військового вишу, професійна діяльність майбутнього офіцера тилу, інтегративна характеристика особистості.

Hrupalo N. Content aspect of professional competence of future officer of rear.

Annotation. The article gives scientific interpretation of notion «professional competence». It examines content aspect of professional competence of future officer of rear according to professional official position of commander assistant, head of service, specialist of rear as competent specialist who can independently orient in changeable social and military realities, evaluate them adequately, to make considered, rational decisions; who masters contemporary tactics and strategies of command by military collectives.

Key words: professional competence, official responsibilities, student of military higher educational establishment, professional activity of future officer of rear, integrative description of individuality.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Модернізація Збройних Сил України, здійснювана послідовно і активно останніми роками, актуалізує потребу держави у військових спеціалістах нової генерації. Згідно з Стратегічним оборонним бюлетенем такі проблеми, як «оптимізація війська, підвищення його професіоналізму» [2, с. 6], «забезпечення високого рівня професійної підготовки офіцерського корпусу» [2, с.9], тобто формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – як кадрових, так і офіцерів резерву – посідає значне місце в підготовці офіцерських кадрів. У «Державній комплексній програмі реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року», затвердженій Указом Президента України від 2 вересня 2013 р. № 479/2013, наголошується, що сучасні Збройні Сили нашої країни «потребують формування нової генерації офіцерських кадрів» [13].

Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми, з нашої точки зору, є посилення уваги до питання визначення сутності професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні основи професійної підготовки майбутніх фахівців військової сфери визначали В. Бакаленко, О. Барабаншиков, Д. Іщенко, В. Ягупов та інші.

Окремі аспекти підвищення ефективності фахової підготовки курсантів у вищих військових навчальних закладах стали предметом досліджень О. Виноградова, П. Вишневецького, В. Воловника, Н. Генералової, О. Діденка, С. Кубіцького, А. Окіпняка, О. Тогочинського, В. Чернявського та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак потребує уваги вивчення змістового аспекту професійної компетентності майбутнього офіцера тилу.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення змістового аспекту професійної компетентності майбутнього офіцера тилу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з державним замовленням перед сучасними військовими вишами постають завдання комплексного характеру, а саме: підвищення якості та конкурентоспроможності військової освіти, її цілеспрямованість на задоволення як особистих запитів курсанта військового вишу, так і потреб збройного захисту українського суспільства, вдосконалення організації та змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів. Потреби в пошуку шляхів удосконалення системи професійної підготовки курсантів – майбутніх офіцерів тилу – зумовлюють «динамічний і складний характер діяльності, використання в ній сучасних інформаційних технологій, озброєння і військової техніки, ускладнення завдань, зростання відповідальності за життя і здоров'я підлеглих» [11].

Отже, нашій країні потрібні офіцери – фахівці-професіонали, майстри військової справи, компетентні спеціалісти.

З погляду І. Іванової, «професіоналізм є найбільш загальною характеристикою здатності фахівця ефективно виконувати свої професійні обов'язки (функції) у своїй професійній діяльності, а компетентність – своєрідним вимірником, індикатором, якісно-кількісною характеристикою рівня професіоналізму» [6, с. 363]; складною, багатоаспектною категорією, «яка найбільш повно та всебічно характеризує фахівця-професіонала, практична реалізація професійних здібностей і ділових якостей працівника в їх синергетичному взаємозв'язку та взаємозалежності» [6, с. 373].

В «Українському педагогічному енциклопедичному словнику» наголошено, що «компетентність у навчанні (лат. *competentia* – «коло питань, в яких людина добре розуміється») набуває молода людина не лише під час вивчення предмета, групи предметів, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища тощо» [14, с. 231].

Багатоаспектне і багатокомпонентне явище професійної компетентності дослідники розуміють по-різному.

На думку Н. Мойсеюка, «головною особливістю компетентності як педагогічного явища є те, що компетентність – це не специфічні предметні вміння та навички, абстрактні загальнопредметні мисленнєві чи логічні операції (хоча, звісно, вона ґрунтується на останніх), а конкретні життєві вміння і навички, необхідні людині будь-якої професії, будь-якого віку» [9, с.137].

А. Аронов визначає професійну компетентність як «готовність фахівця включитися в певну діяльність» [15]; В. Краєвський, А. Хуторський – «володіння знаннями, досвідом і здібностями, що дозволяють обґрунтовано судити про цю галузь і ефективно діяти в ній» [15];

М. Чошанов – «інтеграційне поняття, що включає три складові – мобільність знань, варіативність методу і критичність мислення» [15].

В. Воротилов вважає, що «професійна компетентність визначається як якісна характеристика ступеня опанування особистістю своєї професійної діяльності та передбачає усвідомлення своїх спонукань до цієї діяльності – потреб та інтересів; прагнень і ціннісних орієнтацій; мотивів діяльності, уявлень про свої соціальні ролі; оцінку своїх особистісних властивостей та якостей як майбутнього фахівця – професійних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей; регулювання на цій основі свого професійного становлення» [3, с.27].

Отже, ми погоджуємося з думкою американського науковця Дж. Старка, що «професійна компетентність формується лише у взаємозв'язку з соціальними установками фахівця, а саме: професійна ідентичність – прийняття професійних норм і відповідальності через процес професійної соціалізації; професійна етика – опанування етичних норм професії; конкурентоспроможність – здатність до ефективної професійної діяльності; прагнення до наукового вдосконалення – необхідність отримати нові знання; мотивація до продовження освіти – потреба в постійному професійному самовдосконаленню відповідно до вимог сучасності» [4, с.57].

В умовах сьогодення затребуваним є офіцер тилу як компетентний спеціаліст, орієнтований на демократичні пріоритети в системі «людина-людина», здатний до актуалізації та саморозвитку наявних у нього знань і вмінь, який уміє самостійно орієнтуватися в мінливій соціальній та військовій реальності, адекватно оцінювати її, приймати продумані, раціональні рішення, володіє сучасними тактиками і стратегіями командування військовими колективами. Важливою складовою формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу є закріплення та перевірка їх професійно важливих знань, спеціальних умінь і практичних навичок, отриманих під час вивчення дисциплін, у період теоретичної, практичної та самостійної підготовки і професійного стажування.

Отже, повноцінна підготовка майбутніх офіцерів тилу до професійної діяльності неможлива без формування їх професійної компетентності як готовності до професійної діяльності з урахуванням її спеціалізації, змісту й особливостей її здійснення на первинних посадах; інтегрування професійних знань і вмінь курсантів та актуалізації їх у ході вирішення професійних навчальних завдань, виконання курсантами обов'язків по військовій службі, проходження військових практик і стажування; цілісної професійної та особистісної самореалізації.

Відповідно до керівних документів Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України [12, с.34], Наказу Міністра оборони України від 16.07.97р. № 300 «Про затвердження Положення про військово господарство ЗС України» [10, с.14] основними напрямками діяльності офіцерів тилу у військах є: розробка планів з тилового забезпечення бойової та мобілізаційної готовності частин, вивчення ділових і морально-психологічних якостей підлеглих, професійне навчання і військово виховання підлеглих, речове та продовольче постачання особового складу частин, забезпечення пальним і мастильними матеріалами, утримання та експлуатація будівель і спеціальних споруд частині, торгово-побутове та банно-прайльне обслуговування, забезпечення пожежної та екологічної безпеки, економічна робота, облік і звітність руху матеріальних засобів тощо.

На думку Є. Бондаренко, «діяльність офіцерів тилу у військах дуже багатогранна і, порівняно з офіцерами бойових підрозділів, специфічна, що виражається як у різноманітному змісті, так і в правовому (службово-посадовому) статусі. За своїм статусом вони, з одного боку, є заступниками командирів по тилу, і відповідно право прийняття рішення за всіма напрямками тилового забезпечення належить командирі. Але, з іншого боку, вони є «прямими начальниками для всього особового складу військових частин» і здійснюють управлінську діяльність з виконання прийнятих командиром рішень з усіх напрямків діяльності тилу» [3, с.4].

Отже, професійна діяльність офіцерів тилу не тільки багатогранна і специфічна, а й жорстко регламентована посадовими інструкціями. У процесі її реалізації офіцер тилу перебуває в професійно-посадовий позиції заступника командира, начальника служби, спеціаліста тилу.

Особливості формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу зумовлено значною кількістю чинників, що «здійснюють об'єктивний і суб'єктивний, внутрішній і зовнішній, ситуативний і довготривалий вплив на рівень професійних знань, спеціальних умінь та навичок» [5].

Найбільш суттєвими перешкодами у діяльності молодих офіцерів С. Решетник називає «недостатньо сформовані практичні вміння з управління підрозділом у повсякденній діяльності; нерішучість у кваліфікованому застосуванні професійних знань з різних галузей у службово-бойовій діяльності; недостатньо сформовані військово-професійні вміння щодо організації службово-бойової діяльності підрозділу, цілепокладання, планування, оцінки результатів; слабкі вміння організувати і проводити бойову та спеціальну підготовку підрозділу; недостатньо сформовані практичні вміння керувати діями підрозділу з виконання службово-бойових завдань; недостатньо сформовані практичні вміння організувати дії підрозділу за надзвичайних обставин; недостатні психолого-педагогічні вміння в організації та проведенні виховної роботи з підлеглими; труднощі, пов'язані з експлуатацією бойової техніки тощо» [13].

Отже, специфіку формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу, спираючись на Н. Кузьмину [7, с. 39], з нашої точки зору, можна класифікувати як фактори: об'єктивні (зміст та якість навчання, особливості навчання, соціально-економічне, організаційне, психолого-педагогічне середовище набуття практичного досвіду), суб'єктивні (психологічні якості та здібності особистості; спрямованість; креативність, творче мислення) та об'єктивно-суб'єктивні (мотивація; потреба в досягненні високих результатів професійної діяльності; особиста відповідальність; самореалізація і самовдосконалення).

Перебування курсантів під час навчання у стані «ознайомлення» з професійною діяльністю значно перешкоджає залученню їх у процесі адаптації до майбутньої професійної діяльності. Професійна діяльність офіцерів тилу з бойового навчання й виховання підлеглих реалізується у специфічних за структурою тилових підрозділах, правовий статус членів яких одночасно складають військовослужбовці строкової служби, військовослужбовці, що проходять службу за контрактом і цивільний персонал. Отже, здійснюючи професійну діяльність у мирних умовах, офіцер тилу повинен передбачати можливість швидкого переходу до діяльності в нестандартних ситуаціях, у періоди війни, збройних конфліктів, участі в локальних бойових операціях тощо. Чим краще майбутній фахівець «підготовлений до виконання професійних завдань, тим меншого розумового та психологічного напруження він зазнає в нових умовах професійної діяльності і тим швидше він адаптується до них» [1].

Висновки з даного дослідження. Таким чином, наявність професійної компетентності дає можливість майбутньому офіцеру тилу діяти професійно грамотно, самовіддано і рішуче в будь-яких умовах професійної діяльності. Проявами професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу як інтегративної характеристики особистості, з нашої точки зору, можна визначити: їх суб'єктивну й об'єктивну готовність приймати рішення, що забезпечують виконання оперативно-службових завдань у буденних і нестандартних ситуаціях несення служби; уміння обирати засоби та способи дії, адекватні конкретним обставинам місця і часу; почуття відповідальності; мотиваційність і рефлексивність їх позицій; «зв'язок між внутрішнім потенціалом та реальним його втіленням (внутрішньою сутністю і зовнішнім виявом» [8, с.67]; оцінно-світоглядну спрямованість; інтелектуально-творчу ініціативу; самовираження особистості в професії тощо.

Перспективи подальших розвідок. Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо дослідження психолого-педагогічних основ підготовки майбутніх офіцерів тилу до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрощук О. Ю. Професійна компетентність як невід'ємна складова готовності майбутнього офіцера-прикордонника до професійної діяльності / Андрощук О. Ю. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: Електронне наукове фахове видання. – Випуск 5/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnads/2012_5/12gavuit.pdf.
2. Біла книга 2007: оборонна політика України [М-во оборони України та Ген. штаб Збройних Сил України / за ред. Центру Разумкова]. – К., 2008. – 122 с.

3. Бондаренко Е. А. Формирование готовности будущих офицеров тыла к управленческой деятельности : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Е.А. Бондаренко. – Саратов, 2009. – 20 с.
3. Васильченко Л. В. Професійна компетентність керівника школи / Л. В. Васильченко, І. В. Гришина. – Х. : Вид. група «Основа», 2006. – 208 с.
4. Вудкок М. Раскрепощенный менеджер. Для руководителя-практика / М. Вудкок, Д. Френсис ; [пер. с англ.]. – М. : Дело, 1991. – 320 с.
5. Галімов А. В. Комплексна методика підготовки майбутніх офіцерів напрямку «Охорона та захист державного кордону» в умовах інноваційних технологій / Галімов А. В. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2012. – Випуск 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnads/2012_5/12gavuit.pdf
6. Иванова І. В. Професіоналізація менеджменту : монографія / І. В. Иванова. – К. : Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 695 с.
7. Кузьмина Н. В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Н.В. Кузьмина. – М.: ИЦПКПС, 2001. – 144 с.
8. Маркова А. К. Психологические проблемы повышения квалификации / А. К. Маркова // Педагогика. – 1992. – № 9–10. – С. 65–67.
9. Мойсеюк Н. С. Педагогіка : навчальний посібник / Мойсеюк Н. С. – К.: Гранма, 1999. – 350 с.
10. Наказ Міністра оборони України від 16.07.97р. № 300 «Про затвердження Положення про військове господарство ЗС України». – К.: Видавництво «ВАРТА» 1998. – 248 с.
11. Решетник С. М. Професійна підготовка майбутніх офіцерів до службової діяльності у внутрішніх військах міністерства внутрішніх справ України як професійна і педагогічна проблема / Решетник С. М. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2012. – Випуск 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnads/2012_5/12gavuit.pdf.
12. Статути Збройних Сил України. – К. : Видавництво ЗАТ «ВПІОЛ», 2004. – 499 с.
13. Указ Президента Украины № 479/2013 – Президент України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/ru/documents/16025.html.
14. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
15. Хуторський О. Формування професійної компетентності вчителя математики / Хуторський О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vk.com/doc176104974_151077659?hash=61385cdcd0348615af&dl=28aabb49a7217e1962.

УДК: 378.016

Чжоу Нань

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ ЯК ЗАСОБУ ОЗДОРОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті визначено поняття туризму, його основні види та функції. Розкрито суть рекреаційного туризму та особливості його організації. Проаналізовано можливості використання цього виду туризму в оздоровчій роботі студентів вишів.

Ключові слова: рекреаційний туризм, оздоровлення, студент, педагогічний потенціал.

Zhou Nan. Pedagogical potential of recreational tourism as a means of students' health improvement.

Annotation. The article defines the concept of tourism, its main types and functions. The essence of recreational tourism and the features of its organization are revealed. The possibilities of this kind of tourism in students' healthy work are analyzed.

Key words: recreational tourism, health improvement, student, teaching potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному суспільстві особливої актуальності набуває проблема оздоровлення молоді, що пов'язана зі стійкою тенденцією погіршення здоров'я дітей та юнацтва внаслідок кардинальних змін умов життя сучасної людини. Зокрема на тлі широкої механізації побутової повсякденної діяльності ознаками сьогодення стали: малорухливість людей, недотримання здорового способу життя і відрив їх від природи, незбалансоване харчування, нервово-емоційні перевантаження тощо. У свою чергу ці чинники провокують збільшення захворювань серцево-судинної системи, порушення обміну речовин та інші проблеми у фізичному та психічному стані. На жаль, неврози,